

TIBBIYOTDA LOTINCHA VA YUNONCHA TERMINLARNING KELIB CHIQUISHI, QO'LLANILISHI VA AHAMIYATI TO'G'RISIDA AYRIM MULOHAZALAR

Sharipov Bobur Salimovich

Samarqand Zarmed Universiteti Tillar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada tibbiyotda lotincha va yunoncha terminlarning kelib chiqishi, qo'llanilishi va ahamiyati to'g'risida fikr yuritilgan. Unda lotincha va yunoncha tibbiy terminlarning kelib chiqish tarixi, ifodalanishi, tibbiyotdagi ahamiyati va roli to'g'risida ma'lumotlar berilgan. Bundan tashqari lotincha va yunoncha tibbiy terminlarning aniqlik va o'zaro tushunish konsepsiyasi bugungi kundagi dunyo tibbiyotida ham keng qo'llanilishi, afzallilari borasida tahlillar va dalillar asosida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: konsepsiya, universal til, tibbiy terminologiya, anatomiya, fiziologiya, **konsistensiya.**

Abstract. This article discusses the origin, use and significance of Latin and Greek terms in medicine. It provides information on the history of the origin, expression, significance and role of Latin and Greek medical terms in medicine. In addition, the concept of accuracy and mutual understanding of Latin and Greek medical terms is widely used in world medicine today, and information is provided on the basis of analysis and evidence on its advantages.

Key words: concept, universal language, medical terminology, anatomy, physiology, consistency.

Yunoncha va lotincha terminlar tibbiyotda muhim ahamiyatga ega, chunki ular ilmiy va aniq ifodalashda yordam beradi. Tibbiy tilning asosan yunoncha va lotincha terminologiyaga asoslanishi bir nechta sabablarga ko'ra amalga oshgan:

Tarixiy sabablari. Yunon va lotin tillari qadimiy va ilm-fan tillari sifatida qadrlangan. Yunon tilida qadimiy tibbiyotning asosiy asarlari yozilgan (masalan, Gippokrat va Galenning asarlari), shuningdek, lotin tilida ilmiy ishlar va tibbiy terminologiya shakllangan. Bu tillar asrlar davomida Yevropadagi ilmiy hamjamiyatda hukmron bo'lib kelgan.

Anik va universal ifodalanish. Yunoncha va lotincha so'zlar aniq va tushunarli bo'lib, har qanday tillarga tarjima qilinganda ham tibbiyotdagi muhim tushunchalar to'g'ri ifodalanadi. Shu sababli tibbiy sohada xalqaro aloqalar osonlashadi.

So'zlarning umumiylashganligi. Yunoncha va lotincha terminlar nafaqat Yevropa tibbiyotida, balki butun dunyoda keng tarqalgan. Bu tibbiyot mutaxassislariga bir-biri bilan oson muloqot qilish imkonini beradi.

Anatomiya va fiziologiya sohalarida keng qo'llanilishi. Ko'plab anatomiya va fiziologiya atamaları yunoncha yoki lotincha kelib chiqadi. Masalan, "cardio" (yurak) yunoncha, "hepat" (jigar) esa lotincha so'zlardan kelib chiqqan.

Kasalliklar va dori-darmonlar nomi. Ko'plab kasalliklarning nomlari yunoncha yoki lotincha so'zlar asosida yaratilgan. Masalan, "pneumonia" (pnevmoniya) yunoncha "pneumo" (o'pka) so'zidan olingan. Shuning uchun yunoncha va lotincha tibbiy terminologiya global tibbiyot tizimida umumiy va aniq muloqotni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu til o'zgarishlarga qarshi bardoshli bo'lib, ilmiy aniq tibbiy tushunchalarni ilgari surishda muhim ahamiyatga ega.

Lotincha va yunoncha tibbiy terminlar tibbiyotda juda katta rol o'ynaydi. Ular ilmiy tibbiyotning asosi bo'lib, dunyo bo'ylab tibbiyot mutaxassislari o'rtasida umumiy tilni tashkil etadi. Quyidagi fikrlar, lotincha va yunoncha terminlarning tibbiyotdagi ahamiyatini yoritadi:

Universal til sifatida xizmat qiladi. Lotincha va yunoncha so'zlar turli tillarda bir xil ma'noga ega bo'lib, bu tibbiy bilimlar va ma'lumotlarni samarali almashish imkonini yaratadi. Shu tarzda, tibbiyot mutaxassislari dunyoning har bir burchagidan bir-birlari bilan to'g'ri va aniq muloqot qilishlari mumkin.

Ilmiy aniq va rasmiy tushunchalar. Tibbiy terminlar ko'pincha aniq va ilmiy tushunchalarni ifodalaydi, bu esa ularni tushunishni osonlashtiradi va xatoliklarning oldini oladi. Lotin va yunon tillari, o'zlarining morfologik va sintaktik xususiyatlari bilan, murakkab tibbiy tushunchalarni qisqa va aniq shaklda ifodalashga imkon beradi.

Tibbiyotning tarixiy merosi. Yunoncha va lotincha so'zlar ko'plab qadimgi tibbiyot bilimlarini o'zida mujassamlashtirgan. Yunonlar va rimliklar tibbiyotga katta hissa qo'shgan va ular tomonidan yaratilgan terminlar bugungi kunda ham keng qo'llaniladi. Misol uchun, "cardio-" (yurak) yoki "neuro-" (nerv tizimi) kabi prefikslardan foydalanish keng tarqalgan.

Kengayish imkoniyati. Lotincha va yunoncha tibbiy so'zlar yangi tibbiy tushunchalarni yaratish va ular bilan ishlashda yordam beradi. Ular asosiy tushunchalarni qo'shib, yangi terminlar yaratish imkonini beradi.

Konsistensiya va aniqlik. Tibbiy terminlar butun dunyo bo'ylab bir xil, bu esa sog'liqni saqlash mutaxassislari va ilmiy jurnallar o'rtasida o'zaro tushunishni yaxshilaydi. Lotin va yunoncha so'zlar tibbiy sohada ishonchli va aniq ma'lumot olishni ta'minlaydi.

Shunday qilib, lotincha va yunoncha tibbiy terminlar tibbiyotda global aloqalarni o'rnatishda, tibbiy bilimlarni uzatishda va ilmiy ishlar yaratishda katta ahamiyatga ega.

Tibbiyot – inson salomatligini o'rganish va davolash sohasidagi ilm-fan bo'lib, unda foydalaniladigan atamalar va tushunchalar aniq va o'zaro tushunishni ta'minlash uchun juda muhimdir. Tibbiy terminologiyaning asosiy qismini esa lotincha va yunoncha so'zlar tashkil etadi. Bu ikki til tibbiyotga ilgari ko'plab ilmiy ishlar, tushunchalar va tajribalar bilan ta'sir ko'rsatgan.

Lotin tili qadimgi Rimda ilmiy va huquqiy sohalarda keng tarqalgan va uni ilgari qabul qilgan ko'plab mutaxassislar, jumladan tibbiyot olimlari, o'z asarlarida ishlatganlar. Lotin tilining tibbiyotga ta'siri juda katta bo'lib, uni zamonaviy tibbiyotda ham ko'p qo'llashadi. Tibbiy atamalarni lotincha ishlatish, ilmiy aniq va xalqaro miqyosda tushunishni osonlashtiradi.

Lotincha terminlarning ahamiyati.

An'anaviy foydalanish. Lotincha so'zlar qadimiy va zamonaviy ilmiy an'analarga asoslanadi, ular o'zgarimas va global darajada tanilgan.

Aniklik va o'zaro tushunish. Tibbiyot mutaxassislari, tilga qaramay, lotincha atamalarni ishlatish orqali bir-birini to'liq tushunadilar.

Yuqori darajadagi ilmiy aniq so'zlashuv. Tibbiy muolajalar va diagnostika bo'yicha aniq tushunchalar hamda tushuntirishlar berish imkonini yaratadi.

Misol uchun:

- **Musculus** (mushak)
- **Vena** (tomir)
- **Cerebrum** (katta miya)

Yunoncha tibbiy terminlar qadimgi yunonlar tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, ayniqsa, antik yunon faylasuflari va tibbiyot olimlari tomonidan muhim ilmiy ishlarda qo'llangan. Yunon tilidagi so'zlar ko'pincha tushunchalarning asosiy

ma'nolarini aks ettiradi, shuningdek, ko'p so'zlar "kasalliklar" yoki "jarrohlik" kabi sohalarda ishlatilgan.

Yunoncha terminlarning ahamiyati.

Kasalliklar va patologiyalar. Yunoncha so'zlar ko'plab kasalliklar va patologik holatlarni ifodalashda ishlatiladi.

- **An'anaviy falsafiy tushunchalar.** Yunon tili tibbiyotning o'zaro bog'lanishini va falsafiy asoslarini ko'rsatadi.
- **So'zlarning mosligi.** Yunoncha so'zlar tibbiy tushunchalarni aniqlik bilan ifodalashga yordam beradi.

Misol uchun:

- **Cardio** (yurak)
- **Neuro** (nerv, asab tizimi)
- **Nephro** (buyrak) va hk.

Zamonaviy tibbiyotda lotincha va yunoncha terminlar hozirgi kungacha keng qo'llanilmoqda. Ular barcha tibbiy mutaxassislar o'rtasida umumiy tushunishni ta'minlaydi. Tibbiyot sohasidagi bilimlarning rivojlanishi, yangi tibbiy tushunchalar va kasalliklar bilan tanishish uchun lotincha va yunoncha atamalarni bilish zarur.

Global aloqalar. Tibbiyotdagi ilmiy izlanishlar, kasalliklar va davolash usullarining global aloqalarini ta'minlashda ushbu terminlarning roli juda katta. Lotin va yunoncha atamalar xalqaro miqyosda universal bo'lib qolmoqda.

Tibbiy hujjatlar va adabiyotlar. Ko'plab tibbiy maqolalar, izlanishlar va ma'lumotlar lotin va yunon tillarida yozilgan va shu sababli bu tillarni tushunish ilmiy jarayonlarda muhim ahamiyatga ega.

Tibbiy ta'lim olishda lotincha va yunoncha tibbiy terminlarni o'rganish muhimdir. Tibbiy fakultetlarda talabalar ushbu terminlarni o'rganib, tibbiyotga oid maxsus so'zlarni bilib oladilar, bu esa ularga professional faoliyatda yordam beradi. Lotincha va yunoncha so'zlarni bilish, shuningdek, ilmiy tadqiqotlarda muvaffaqiyatga erishish uchun muhimdir.

Xulosa. Lotincha va yunoncha tibbiy terminlar tibbiyot ilmida asosiy o'rin tutadi. Ularning qo'llanilishi tibbiy tilni universal va aniq qiladi, kasalliklarni tasniflashda va ularning davolash usullarini o'rganishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu terminlar tibbiyot ilmida zamonaviy rivojlanish va global aloqalarni o'rnatish uchun muhim vositadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mukhamadiyeva, M., & Sharipov, B. (2022). LATIN AS THE MAIN LANGUAGE OF MEDICINE. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 1(7), 337-339.
2. Salimovich, S. B. (2023). TRANSLATION OF CLINICAL TERMS IN LATIN AND BASIC MEDICAL TERMINOLOGY CLASSES. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(3), 100-103.
3. Sharipov, B. (2023). SOME CONSIDERATIONS ON THE FORMATION OF CLINICAL TERMS IN LATIN. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(6), 477-479.
4. Sharipov, B. (2022). RETSIPROKLIK XUSUSIDA MULOHAZALAR. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 1(19), 63-66.
5. Salimovich, S. B. (2022). RECIPROCAL SYMMETRY AND ITS GRAMMATICAL INDICATIONS. *EPRA International Journal of Research and Development (IJRD)*, 7(12), 129-131.
6. Salimovich, S. B. (2022). Studies of Reciprocity in Linguistics. *Eurasian Scientific Herald*, 8, 221-224.
7. Isroilova, M., & Sharipov, B. (2023). SOME OBSERVATIONS ON LATIN PRONUNCIATION AND SPELLING. *Science and innovation in the education system*, 2(7), 127-129.
8. Шарипов, Б. С. (2022). TIL BIRLIKLARINING NUTQDA FAOLLASHUVI HAQIDA. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 5(1).
9. Nasimjanovna, K. F., & Salimovich, S. B. (2023). NAMES OF DISEASES AND THEIR USE IN CLINICAL TERMINOLOGY. *Journal of Universal Science Research*, 1(6), 469-474.
10. Salimovich, S. B. (2022, January). FUNCTIONS OF LANGUAGE UNITS. In *Conference Zone* (pp. 62-63).
11. Mardanovich, M. Z., Aliaskarovna, S. U., Kenjaevna, B. M., Genjebaevna, A. P., & Salimovich, S. B. (2021). Some Considerations about Legal Solutions and Practices of Certain Problems Writing Recipes. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 5341-5352.

12. Махмудова, С. А. (2022). Репрезентация концептуальной оппозиции "свой/чужой" в романе Дж. Олдриджа "Горы и оружие". *Вестник Челябинского государственного университета*, (9 (467)), 153-160.
13. Makhmudova, S. A. (2023). REPRESENTATION OF THE CHARACTER CONCEPT " ENGLISHMAN" IN THE NOVEL BY J. ALDRIDGE " DIPLOMAT". *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 16, 99-105.
14. Махмудова, С. А. (2022). ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ ОППОЗИЦИИ «СВОЙ/ЧУЖОЙ» В ТРИАДУ «ДРУГОЙ-СВОЙ–ДРУГ» В РОМАНЕ ДЖ. ОЛДРИДЖА «I DON'T WANT HIM TO DIE» («НЕ ХОЧУ, ЧТОБЫ ОН УМИРАЛ»). *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 5(5).
15. Makhmudova, S., & Sharifova, Z. (2024, May). THE INTRODUCTION OF AN INTERMEDIATE CHARACTER INTO THE BINARY OPPOSITION " FRIEND OR FOE" AS A NECESSARY ELEMENT OF A LITERARY TEXT. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 708-710).
16. Махмудова, С. А. (2023). Репрезентация персонажного концепта «англичанин» в романе Дж. Олдриджа «Дипломат». *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 420-427.
17. Makhmudova, S. A. (2023). PECULIARITIES OF REPRESENTATION OF BINARY OPPOSITION " FRIEND/FOE" IN DIFFERENT SPACES OF J. ALDRIDGE'S NOVEL " DIPLOMAT". *Open Access Repository*, 9(7), 138-144.
18. Махмудова, С. А. (2023). ОСОБЕННОСТИ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ БИНАРНОЙ ОППОЗИЦИИ «СВОЙ/ЧУЖОЙ» В РАЗНЫХ ПРОСТРАНСТВАХ РОМАНА ДЖ. ОЛДРИДЖА «ДИПЛОМАТ». *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 17, 125-132.
19. Махмудова, С. А. (2023, June). РОЛЬ БИНАРНОЙ ОППОЗИЦИИ «СВОЙ-ЧУЖОЙ» В РОМАНЕ ДЖ. ОЛДРИДЖА «ГОРЫ И ОРУЖИЕ». In *E Conference Zone* (pp. 74-77).
20. Махмудова, С. А. (2023, June). ТРИАДА «ДРУГОЙ-СВОЙ-ДРУГ» В «ВОСТОЧНЫХ» РОМАНАХ ДЖ. ОЛДРИДЖА. In *E Conference Zone* (pp. 69-73).

21. Maxmudova, S. A. (2022). The Crisis Of Heroes' Self-Identification In "Oriental" Novels By J. Aldridge. *Journal of Positive School Psychology*, 6(7), 2781-2786.
22. Махмудова, С. А. (2022). БЛИЖНИЙ И СРЕДНИЙ ВОСТОК В РОМАНАХ И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ДЖЕЙМСА ОЛДРИДЖА. In *Конференция состоялась* (Vol. 5, p. 412).
23. Махмудова, С. А. (2024). КРАТКИЙ ОБЗОР АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ XX ВЕКА. *Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 1(8), 171-175.
24. Makhmudova, S. A. (2023). TRIAD" OTHER-OWN-FRIEND" IN" ORIENTAL" NOVELS OF J. OLDRIDGE. *Conferencea*, 87-89.
25. Шахноза, Г. А. (2023). OPINIONS AND CONSIDERATIONS ON THE STUDY OF ERGATIVE VERBS. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 6(2).
26. Shakhnoza, G. (2024). FORMS OF ACTION IN THE ENGLISH VERB SYSTEM. *ILM-FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI*, 2(1), 114-116.
27. Abduvasievna, G. S., Habibdjanovna, B. D., Karimovna, Y. S. (2021). Foreign Language Teachers in the System of Public Education. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 7001-7010.
28. Abduvasievna, G. S. (2024). THE ROLE OF TASKS AND GAMES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES. *ILM-FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI*, 2(1), 106-107.
29. Shakhnoza, G. (2024). NEW METHODS AND ANALYSES OF COMMUNICATIVE APPROACH IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES. *Research Focus*, 3(11), 60-62.
30. Shakhnoza, G. (2024). SOME COMMENTS ON MODERN COMMUNICATIVE ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE STUDY. *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(10), 201-204.
31. Shakhnoza, G., & Sanobar, F. (2023). COMPETENCE IN CREATING MEDIA EDUCATION AND VIDEO LESSONS DIGITIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS.
32. Ahmadjonovna, R. S., Genjibaevna, A. P., Saydullaevna, N. N., Atakulovna, R. N., & Sadulayevna, I. D. (2021). The Teacher's Role in the Effective Organization

- of the Lesson Process in Foreign Language. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 3072-3078.
33. Sherbekova, Y., Makhmudova, S., Normuradova, N., Nuraliyeva, O., & Beknazarova, M. (2021). English As A Medium of Instruction in School of Arts. *Ilkogretim Online*, 20(3).
34. Normuradova, N. S. (2022). Literature and modernism of usa in the XX century.
35. Нормуродова, Н. С. (2016). Проблемы классификаций различных средств выражения искажения действительности. In *Вестник научных конференций* (No. 1-5, pp. 134-135). ООО Консалтинговая компания Юком.
36. Dilbar, I., & Kamola, S. (2022). Teaching English methods. *Thematics Journal of Education*, 7(5).
37. Shamsiyev, K., Olimzoda, P., Saidova, K., & Ibragimova, D. (2023, February). Approaches to Teaching Academic Writing. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 2, No. 2, pp. 31-34).
38. Ahmadjonovna, R. S., Genjibaevna, A. P., Saydullaevna, N. N., Atakulovna, R. N., & Sadulayevna, I. D. (2021). The Teacher’s Role in the Effective Organization of the Lesson Process in Foreign Language. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 3072-3078.
39. Saidova, K., Ibragimova, D., Olimzoda, P., & Shamsiyev, K. (2023). INFLUENCE OF USING GAMES ON ENGLISH LESSONS. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(4), 54-58.
40. Sadullayevna, I. D. (2022). PEDAGOGIK MAHORAT QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISH. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(2), 129-133.
41. Saydullaevna, I. D., & Abbas, H. (2023, November). PRESCRIPTION, STRUCTURE OF PRESCRIPTION, USE OF GENDER SINGULAR AND PLURAL IN PRESCRIPTION. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 1, No. 5, pp. 222-225).
42. Kakhramon, S., Dilbar, I., & Kamola, S. (2023). Terminology as a special branch of language. *Journal of new century innovations*, 22(4), 46-49.
43. Ibragimova, D., & Mukhammadieva, M. (2024, May). MOTIVATING TECHNIQUES FOR LEARNING FOREIGN LANGUAGES. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 54-56).

44. Sadullaevna, I. D., & Tokhirovna, M. M. (2024). Communicative aspects of medical communication between a doctor and a patient. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(1), 264-269.
45. Sadullaevna, I. D., & Teja, A. S. C. (2024). Grammar categories and vocabulary form of adjectives in latin language. *Journal of Universal Science Research*, 2(1), 419-424.
46. Sadullayevna, I. D. (2024). COLLABORATION IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES. *Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 1(8), 80-83.
47. Ибрагимова, Д. (2024). Green wealth of Uzbekistan and its useful medical properties. *Общество и инновации*, 5(3/S), 121-124.
48. Sharipov, B., & Anorboyeva, S. (2024). ENDOKRIN BEZLAR, ULARNING LOTINCHA NOMLANISHI VA FAOLIYATI TO'G'RISIDA AYRIM MULOHAZALAR. *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(9), 78-79.
49. Sharipov, B. (2024). PHRASEOLOGICAL UNITS IN LINGUISTICS AND THEIR LINGUOCULTUROLOGICAL SIGNIFICANCE. *Журнал академических исследований нового Узбекистана*, 1(6), 149-153.
50. Salimovich, S. B. (2024). Proverb in Modern Linguistics: Definition, Status, Functioning. *Journal of Innovation in Education and Social Research*, 2(5), 287-291.
51. Asalkhan, K., & Salimovich, S. B. (2024, February). THE ROLE OF NAMATAK PLANT IN FOLK MEDICINE. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MEDICINE, SCIENCE, AND EDUCATION* (Vol. 1, No. 1, pp. 319-325).

Research Science and
Innovation House

